
СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на тема **„Футболните агитки в България: екстремизъм, идентификация, принадлежност и разпознаване”**

с автор **Петко Данаилов Петков**

за присъждане на образователната и научна степен **„доктор”** по научна специалност **„Социология”**

ОТ ДОЦ. Д-Р **ЖЕКО КЪОСЕВ**

Представеният ми за оценка дисертационен труд на колегата Петков на тема „Футболните агитки в България: екстремизъм, идентификация, принадлежност и разпознаване” е в обем от 184 стр, Библиография и приложение – направени от автора интервюта с фенове на Левски, ЦСКА, Ботев Враца.

Дисертацията е структурирана в четири глави, като целта е да се обхване максимално точно и най-важното, социологически и емпирично правдиво, обекта на изследване. т.е в структурно отношение аз няма никакви забележки към колегата Петков.

В увода е посочена основната изследователска цел /стр.4/ и са очертани основните изследователски рамки, които са описани и анализирани в хода на изложението. Докторантът е успял да избегне една често срещана изследователска практика – в увода да се правят изследователски анонси, които в самия текст не са подложени на анализ или са претупани набързо. В този труд няма и помен от интелектуален волунтаризъм, което отчитам като безспорен успех на дисертацията. При анализа са използвани количествени и качествени методи, като акцента пада на качествените методи. Освен това са използвани дълбочини интервюта и наблюдение с участие. При така очертаната изследователска рамка, смятам, че този социологически инструментариум е избран удачно и по-важното е приложен прецизно в дисертацията.

Ще кажа, че за огромно съжаление, дисертационния труд на колегата Петков е изключително актуален. Казвам за съжаление, защото действията на част от тези агитки представляват огромна социална язва в българския социум. И тук не става реч дали си фен, или не, дали се интересуваш от футбол, или не. Тук става въпрос за едни огромни разходи, за които плаща цялото общество. Та информацията след всяко дерби

приличат по-скоро на военни сводки от да речем от Кербала, отколкото на действия на млади хора в XXI в. За счупени рейсове, за арестувани младежи, за ранени хора – това е част от българската фенска действителност.

Освен това, за първи път в българската социологическа мисъл се прави опит да се направи анализ на това явление – футболните хулигани. Да, всички го виждаха, всички яростно го критикуваха и бичуваха и ... до тук. А защо тези момчета рискуват своя живот, застрашават живота на другите, българското общество остави отговорите единствено и само в ръцете /по-точно в палките и белезниците/ на полицаите и жандармерията. И след всеки такъв случай, обществото въздишаше с огромно облекчение – така им се пада на тези хулигани. Да, ама на следващата футболна среща отново се появяваха поредните хулигани. Т.е социалната позиция за анатемосване на тези млади хора, не дава, ама никакъв резултат.

Винаги съм твърдял, че за да се разреши успешно даден проблем, първо трябва да бъде изследователски анализиран. И в това отношение е приносният акцент на колегата Петков. Той успява да се потопи със социологически методи сред тези хора, да ги анализира и разбере, а не единствено и само да ги съди. А това е страшно трудна задача, защото не става дума да опишеш и анализираш група от хора, а става реч за стотици хиляди, които обичат безкрайно една кауза.

Да сред тези агитки има „крайно десни екстремисти“, да има и прояви на расизъм/стр.57/ Но това, което е изключително важно в изследователската констатация на дисертанта е, „наличието на различни категории екстремисти предполага и различен, индивидуален подход при всеки един за справяне на проблема“ /стр.70/. Ето тук трябва да бъде насочена социалната и обществена енергия на българския социум. Защото отново съм съгласен с автора, че ултрасите не се подават на стереотипи/стр.127/. Не е достатъчна само те да бъдат характеризирани като маргинали, хулигани, алкохолици, наркомани, фашисти и екстремисти. Трябва да се работи сред тях с научни методи, а не само с определения. И то сред крайните елементи. А съм убеден, че те като численост не са преобладаващата част от агитките. Лошото е, че те повличат след себе си млади момчета, които ги гледат като достоен пример за подражание.

Още един изследователски акцент, който според мен заслужава адмирации е, че колегата Петков в хода на изложението прави успешен опит да приложи сравнителен социологически анализ между българската радикализация и проявите на национализъм с други европейски страни. И това не е направено самоцелно, да сугестира внушението – ето виждате ли и ние сме като тях. А са търсени допирните точки между европейския и българския национализъм.

И тук ще си позволя да отправя и първата си препоръка за бъдещата изследователска работа на колегата Петков. Много е важен емпиричния материал върху който се гради

изложението. Но още по-важно е на места той да бъде анализиран мощно и адекватно. Всъщност, това е „детска болест” в работите на младите изследователи – понякога даже е страх от открояване на собственото мнение. Сигурен съм, че в бъдещата си изследователска работа този проблем ще бъде преодолян, познавайки добре докторанта.

Защото за мен лично българския национализъм е бутафорна проява, ако щете копиране на европейски национализъм. Защото да се сравнява политически и социологически да речем Националният фронт на Мари льо Пен и „Атака” е просто несериозно.

Ето и тук ще си позволя да отправя и втората си препоръка към колегата Петков. Дали още в зараждането на българското футболно хулиганство доминантата не беше подражението на чуждите агитки, на техните действия и обреди. Да, макар и все по-рядко в агитките могат да се видят знамена с пречупени кръстове. Ето го това глупаво подражание. Та в България никога не е съществувала истинска фашистка организация. Фашизоидни – да, но фашистки никога, както да речем в Италия, Германия, Франция и др. И изведнъж във футболните агитки има крайно десни фашистки групи. За мен лично това явление има по-скоро подражание на чужди агитки, една показност – ето виждате ли и ние сме като тях, една пошлост. Една глупост, която обаче би могла да придобие изключително опасни последици за цялото българско общество.

И другия особено опасен проблем, за който интелектуално алармира докторант Петков е проявите на расизъм. Да, това е за съжаление безспорен факт. Тук съм съгласен с констатацията на автора „формите на насилие са срещу ромите и по отношение на турското малцинство в страната/стр.56/

Тук отправям и въпрос към колегата Петков – за разпространението на футболното хулиганство, за проявите на расизъм дали цялата вина трябва да стоварим със страшна сила върху българския демократичен модел на развитие? Защото практиката доказва, че един тоталитарен модел се справя много по-успешно с тези уродливи прояви. Аз поне не съм чувал за футболно хулиганство да речем в Северна Корея.

В Заключението са изведени изследователски правдиво основните изводи, до които достига автора. Да, наистина има някои повторения, които биха могли да бъдат избегнати. но според мен те отново са продиктувани от идеята още по-убедително да се докаже изследователската теза на автора.

Автореферата на докторант Петков е в обем на на 24 стр. Той отговаря и проследява точно основните акценти на дисертацията. И тук има някои неточности, като например, че основния текст се състои от 200 страници /стр7/ от Автореферата.

И в контекста на последната ми забележка ще отправя и последната си препоръка към колегата Петков. Трябва да бъде много по-прецизен в боравеното с библиографския

апарат, с цитиранията. На пръв поглед това са дребни детайли, които не променят основното впечатление от труда. Но те са още един щрих към изготвянето на максимално прецизен анализ. И в това отношение трябва да бъдат насочени бъдещите изследователски начинания на колегата Петков. Нека да си постави за цел – максимална прецизност и точност както в описанието, така и в анализите и библиографията.

Направените от мен бележки и препоръки в никакъв случай нямат за цел да омаловажат дисертацията на докторант Петков. Идеята ми е да се старее в бъдеще да представя научен текст, в който да няма тези пропуски.

В заключение искам да кажа, че аз ще гласувам с „ДА“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Социология“ на Петко Петков.

Подпис:

(доц. д-р Жеко Кьосев)